

Αριθμ. Πρωτ. ΑΝΑΦΟΡΩΝ: 1447
Ημερομ. Κατάθεσης: 10/2/2021

Προς το Προεδρείο της Βουλής των Ελλήνων

ΑΝΑΦΟΡΑ

Προς τον κ. Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Θέμα: «Έντεκα μήνες πριν την διάλυση των Ενεργειακών Κοινοτήτων»

Η Βουλευτής Παναγιού (Γιώτα) Πούλου καταθέτει ως Αναφορά, κατ' άρθρο 125 ΚτΒ, προς τον κ. Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας την Ανακοίνωση που δημοσίευσε στις 4/2/2021 το REScoop.eu, η Greenpeace, το WWF Ελλάς και η Electra Energy, με τίτλο «Αντίστροφη μέτρηση για τις ενεργειακές κοινότητες στην Ελλάδα: 11 μήνες για να σωθούν». Η Ανακοίνωση συνοδεύεται από αντίστοιχη Έκθεση που εκπόνησαν οι εν λόγω φορείς με θέμα την «Ανάπτυξη των ενεργειακών κοινοτήτων στην Ελλάδα: προκλήσεις και προτάσεις - Καταγραφή των προβλημάτων, ανάλυση του Ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου και κατάθεση προτάσεων για την άρση των εμποδίων και την προώθηση της ανάπτυξης των Ενεργειακών Κοινοτήτων στην Ελλάδα».

Στην Ανακοίνωση περιγράφεται με μελανά χρώματα το μέλλον των ενεργειακών κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) στην Ελλάδα. Ο Νόμος 4759/2020 (Άρθρο 160) υποχρεώνει τις Ε.Κοιν. από το 2022 να ανταγωνίζονται ιδιώτες επενδυτές σε μειοδοτικές προσφορές για την εξασφάλιση λειτουργικής ενίσχυσης των έργων ΑΠΕ. Η επιβολή αυτού του πλαισίου καταργεί κάθε διαχωρισμό μεταξύ Ε.Κοιν. και ιδιωτών επενδυτών, με αποτέλεσμα οι Ε.Κοιν. να μην μπορούν να ανταγωνιστούν επί ίσοις όροις τους ιδιώτες επενδυτές στις αγορές. Έτσι ουσιαστικά καταργείται κάθε κίνητρο για σύσταση Ε.Κοιν. από πολίτες και ΟΤΑ από τη νέα χρονιά. Επιπλέον, η διάταξη αυτή αντιπάσσει στο Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο που αναγνωρίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των Ε.Κοιν. και επιβάλλει την προστασία του αναφαίρετου δικαιώματος της συμμετοχής των πολιτών στις ενεργειακές αγορές.

Αντίγραφα της Ανακοίνωσης και της Έκθεσης επισυνάπτονται στο παρόν.

Παρακαλούμε για την απάντηση και τις ενέργειές σας, καθώς και για την σχετική ενημέρωσή μας.

Αθήνα, 5 Φεβρουαρίου 2021.

Η Καταθέτουσα Βουλευτής

Πούλου Γιώτα

GREENPEACE

RESCOOP.EU

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

*Καταγραφή των προβλημάτων, ανάλυση του Ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου και
κατάθεση προτάσεων για την άρση των εμποδίων και την προώθηση της ανάπτυξης
των Ενεργειακών Κοινοτήτων στην Ελλάδα*

Φεβρουάριος 2021

Εισαγωγή

Οι ενεργειακές κοινότητες (Ε.Κοιν.) εισήλθαν στην ελληνική πραγματικότητα με τον ν.4513/2018^[1], ο οποίος ψηφίστηκε με ευρεία κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Το θεσμικό πλαίσιο των Ε.Κοιν. είναι ένα πρωτοποριακό και συμμετοχικό εργαλείο το οποίο επιτρέπει σε όλους (φυσικά πρόσωπα, νομικά πρόσωπα, ΝΠΔΔ, ΟΤΑ) να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία της ενεργειακής μετάβασης της χώρας προς τις καθαρές πηγές ενέργειας (ΑΠΕ).

Με αυτόν τον τρόπο οι επενδύσεις σε ΑΠΕ γίνονται με την κοινωνία αρωγό (ενεργειακή δημοκρατία), ενώ τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη επιστρέφονται στις τοπικές οικονομίες, βοηθώντας τις να καταστούν πιο βιώσιμες και ανθεκτικές. Βασικός πυλώνας του θεσμού των Ε.Κοιν. είναι επίσης η καταπολέμηση της ενεργειακής ένδειας, καθώς προσφέρει τη δυνατότητα παροχής δωρεάν ηλεκτρικής ενέργειας σε νοικοκυριά που θεωρούνται ευάλωτα στο τοπικό επίπεδο. Τόσο το Ευρωπαϊκό όσο και το Εθνικό θεσμικό πλαίσιο αναγνωρίζουν τη σημασία των Ε.Κοιν. για την επίτευξη με κοινωνικά δίκαια τρόπο του κλιματικού και ενεργειακού στόχου για κλιματική ουδετερότητα το αργότερο ως το 2050.

Δυστυχώς, η ανάπτυξη των ενεργειακών κοινοτήτων στη χώρα μας αντιμετωπίζει πολλά σοβαρά προβλήματα, με αποτέλεσμα η ελληνική κοινωνία να μην μπορεί ακόμα να εισπράξει τα πολλαπλά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη. Η ελληνική κυβέρνηση οφείλει να παρέμβει άμεσα προκειμένου αφενός να αναγνωρίσει τα προβλήματα και να δώσει συγκεκριμένες λύσεις, και αφετέρου να εναρμονίσει πλήρως το εθνικό θεσμικό πλαίσιο με τις σχετικές Κοινοτικές Οδηγίες.

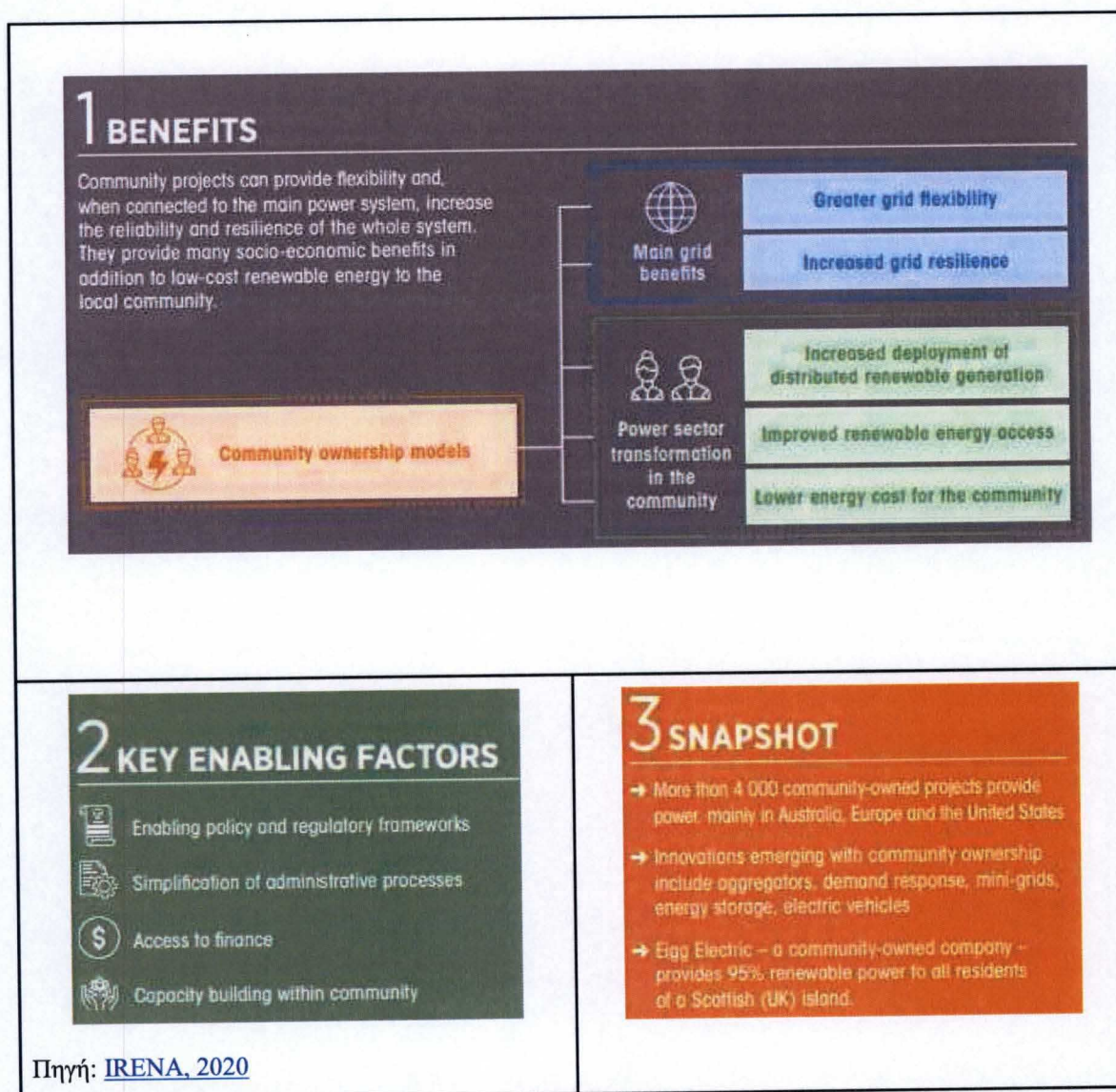
Ωστόσο κάτι τέτοιο όχι μόνο δεν συμβαίνει αλλά, αντιθέτως, οι πρόσφατες νομοθετικές πρωτοβουλίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας απειλούν ευθέως το μέλλον των Ε.Κοιν. στην Ελλάδα.

Το παρόν κείμενο συντάχθηκε από την **Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ενεργειακών Κοινοτήτων REScoop.eu**, την **Greenpeace**, το **WWF Ελλάς** και την οργάνωση **Electra Energy**, φορείς με πολυετή εμπειρία στα θέματα των ενεργειακών κοινοτήτων και με έμπρακτη συμμετοχή στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού και ελληνικού θεσμικού πλαισίου. Στόχος του κειμένου είναι η καταγραφή των προβλημάτων στη χώρα μας (ενότητα 3) και η πρόταση συγκεκριμένων λύσεων (ενότητα 4), λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις κατευθύνσεις του ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου (ενότητα 2) όσο και την αναγκαιότητα συμβολής του θεσμού των Ε.Κοιν. (ενότητα 1) στην προσπάθεια για τον αναγκαίο πράσινο και κοινωνικά δίκαιο μετασχηματισμό της χώρας μας, στον απόηχο της πανδημίας και των προσπαθειών ανάκαμψης.

1. Πλεονεκτήματα ενεργειακών κοινοτήτων

Πέρα από το άμεσο οικονομικό όφελος το οποίο απολαμβάνουν τα μέλη μίας Ε.Κοιν., η συμμετοχή σε κοινοτικά έργα έχει πρόσθετα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη σε σύγκριση με τα έργα ΑΠΕ τα οποία αναπτύσσονται από άλλους παράγοντες της αγοράς.^[2] Τα οφέλη αυτά δεν παραμένουν μεταξύ των μελών της Ε.Κοιν., αλλά με - άμεσο ή έμμεσο τρόπο - διαχέονται και στην τοπική κοινότητα βοηθώντας την να στραφεί σε ένα πιο κοινωνικά δίκαιο και ανθεκτικό οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης.

Άλλωστε, διεθνείς οργανισμοί όπως ο Διεθνής Οργανισμός Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (IRENA) έχουν αναδείξει πολύ πρόσφατα την αυξημένη προστιθέμενη αξία των ενεργειακών κοινοτήτων, όπως φαίνεται και παρακάτω.

Αρχικά, η συμμετοχή των κατοίκων και των τοπικών αρχών σε έργα ΑΠΕ μέσω ενεργειακών κοινοτήτων σημαίνει πρόσβαση σε περισσότερα ιδιωτικά κεφάλαια για τη δημιουργία **τοπικών επενδύσεων** που προσφέρουν με τη σειρά τους πρόσθετη αξία στην κοινότητα, αφού σημαντικό μέρος της απόδοσης παραμένει και διαχέεται στην τοπική οικονομία^[3]. Με τον τρόπο αυτό οι Ε.Κοιν. προωθούν την τοπική ανάπτυξη και αειφορία, ενώ συμβάλλουν και στη δημιουργία νέων βιώσιμων θέσεων εργασίας.

Τα αναπτυξιακά οφέλη των έργων κατανέμονται καλύτερα, φτάνοντας σε εκείνους που συνήθως δεν μπορούν να συμμετέχουν στην εκμετάλλευσή τους. Για παράδειγμα, οι ενεργειακές κοινότητες μπορούν πιο εύκολα να εντοπίσουν τους **ευάλωτους καταναλωτές στο τοπικό επίπεδο** (ακόμα και αν δεν αποτελούν μέλη της Ε.Κοιν.) και να σχεδιάσουν κατάλληλες λύσεις για ζητήματα που σχετίζονται με την ενεργειακή ένδεια, όπως λ.χ. παροχή δωρεάν ενέργειας από ΑΠΕ σε ευάλωτα νοικοκυριά της τοπικής κοινωνίας.

Ιδιαίτερα οι **μη-κερδοσκοπικού χαρακτήρα Ε.Κοιν.** επανεπενδύουν το πλεόνασμά τους συνήθως σε νέα έργα ΑΠΕ και εξοικονόμησης ενέργειας με περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό όφελος της ευρύτερης κοινωνίας.

Η συμμετοχή και δράση στο πλαίσιο των ενεργειακών κοινοτήτων φαίνεται να ενισχύει και την **κοινωνική συνοχή**, καθώς ενισχύεται η αλληλεπίδραση και ο διάλογος μεταξύ των μελών τα οποία μοιράζονται και τα οφέλη των ΑΠΕ, κάτι που είναι κλειδί για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά τους.

Η **ενεργοποίηση της ευρύτερης κοινωνίας** γίνεται τόσο μέσω της ενημέρωσης αλλά και μέσω της πρόσκλησης συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων σχετικά με την ανάπτυξη έργων ΑΠΕ και εξοικονόμησης ενέργειας, καθώς και στα οφέλη που απορρέουν από τη συμμετοχή σε αυτά. Με τον τρόπο αυτόν πραγματώνεται η ενεργειακή δημοκρατία και δίνεται η δυνατότητα για έναν αποτελεσματικότερο έλεγχο από τους πολίτες.

Τα έργα ΑΠΕ που αναπτύσσονται από Ε.Κοιν. ενδυναμώνουν τους πολίτες, με την έννοια ότι οι τελευταίοι αποκτούν τεχνικές γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που υπερβαίνουν αυτές που αποκτά ένας παραδοσιακός επενδυτής (ο οποίος συνήθως επικεντρώνεται μόνο στην κερδοφορία των μετοχών του). Αντίθετα, οι Ε.Κοιν. έχουν στο κέντρο της δράσης τους την **εκπαίδευση** και την κατάρτιση για μέλη, παιδιά και το ευρύτερο κοινό, αλλά και την παροχή υπηρεσιών προς την ευρύτερη τοπική κοινότητα (π.χ. παροχή ενέργειας, συνεργατική ανάπτυξη έργων, συμβουλές).

Επιπλέον, αυξάνουν την ευαισθητοποίηση σχετικά με την **εξοικονόμηση ενέργειας** στην περιοχή που δραστηριοποιούνται και εμπνέουν πιο συνειδητή κατανάλωση ενέργειας.

Ακόμη, τα έργα ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες τείνουν να σέβονται περισσότερο το **τοπικό περιβάλλον**, καθώς οι επιπτώσεις τους παρακολουθούνται και αξιολογούνται και από τους ίδιους τους πολίτες και τις τοπικές αρχές που συμμετέχουν άμεσα ως μέλη (η πλειοψηφία των μελών οφείλει υποχρεωτικά να διαμένει στην ίδια περιοχή που βρίσκεται η έδρα της Ε.Κοιν.). Δεδομένου ότι οι ενεργειακές κοινότητες δεν προσανατολίζονται αποκλειστικά στην κερδοφορία, τα μέλη τους δεν προτάσσουν την επίτευξη καλύτερων αποδόσεων των επενδύσεων τους έναντι των περιβαλλοντικών αρχών.

Οι ενεργειακές κοινότητες συνεργάζονται στενά με τις **τοπικές αρχές**, οι οποίες μπορούν μάλιστα να γίνουν μέλη ενεργειακών κοινοτήτων. Αυτή η συνεργασία βοηθά και τους δύο φορείς να επιτύχουν τους στόχους τους σχετικά με τις ΑΠΕ και τη μείωση των εκπομπών, συμβάλλοντας εν γένει στον εθνικό και ευρωπαϊκό στόχο. Συνήθως οι κοινοτικές και δημοτικές πρωτοβουλίες και τα προγράμματα γίνονται πιο αποδεκτά από την κοινωνία.

Δήμοι, ενεργειακές κοινότητες και νέες θέσεις εργασίας

Ένα επενδυτικό πρόγραμμα μέσω του οποίου όλοι οι Δήμοι της χώρας δημιουργούν Ε.Κοιν. θα μπορούσε να δημιουργήσει έως και **10.000, άμεσες και έμμεσες, νέες θέσεις εργασίας** (ισοδύναμες θέσεις πλήρους απασχόλησης) στο σύνολο της Επικράτειας, σύμφωνα με οικονομική μελέτη του WWF Ελλάς^[4].

Η πρόταση του WWF Ελλάς αφορά σε ένα εθνικό επενδυτικό σχέδιο στο οποίο συμμετέχουν όλοι οι Δήμοι της χώρας, 332 το σύνολο, για την εγκατάσταση ΑΠΕ ισχύος 4MW κατά μέσο όρο ανά Δήμο (εκτιμάται 2MW για πιο μικρούς Δήμους και 6MW για μεγαλύτερους). Συγκεκριμένα, προτείνεται η εγκατάσταση περί τα 1,3GW συνολικά μέχρι το 2024 μόνο από Ε.Κοιν. στις οποίες συμμετέχουν οι ΟΤΑ. Αυτό μπορεί να υλοποιηθεί είτε με νομοθετική ρύθμιση για την υποχρεωτική υλοποίηση αυτής της πρότασης, ή και μέσω της δημιουργίας ενός στοχευμένου χρηματοδοτικού εργαλείου το οποίο θα χρηματοδοτεί αυτές τις δράσεις, υπό τον όρο πως συμμετέχει ένας δήμος σε μία Ε.Κοιν. με ένα ελάχιστο ποσοστό, π.χ. 20%.

Σημαντικό μέρος της χρηματοδότησης μπορεί να προέλθει μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF), ο οποίος ούτως ή άλλως θα πρέπει να χρηματοδοτήσει κυρίως 'πράσινες' δράσεις στα κράτη-μέλη της ΕΕ. Υπενθυμίζεται ότι ο RRF συμφωνήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουλίου (2020) με σκοπό την υποβοήθηση της ανάκαμψης των κρατών μελών που διαθέτουν περιορισμένο δημοσιονομικό χώρο για υιοθέτηση μέτρων ανάκαμψης από την οικονομική κρίση που προκάλεσε η πανδημία του COVID-19. Στην Ελλάδα αναλογούν περίπου 17 δισεκ. ευρώ του σκέλους μεταβιβάσεων (grants) του RRF, καθώς και η δυνατότητα πρόσβασης σε δάνεια έως και 14 δισεκ. ευρώ.

Τονίζεται ότι το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) προβλέπει ανάπτυξη πρόσθετης αυτοπαραγωγής και ενεργειακών κοινοτήτων 600MW μέχρι το 2030.

1	Συνολικές επενδυτικές ανάγκες 2021-2023 (εκατ. ευρώ)	Κάλυψη μέσω RRF εκατ. ευρώ	Πρόσθετη συμμετοχή εκατ. ευρώ	Νέες θέσεις εργασίας FTEs (εύρος)
Ενεργειακές κοινότητες και αυτοπαραγωγή από καθαρή ενέργεια	1.328	930	398	5.519 - 9.960

Ο **τομέας δραστηριοτήτων** των Ε.Κοιν. εκτείνεται πέρα από την παραγωγή ή/και ιδιοκατανάλωση ενέργειας σε τομείς όπως ο ενεργειακός εφοδιασμός, η ενεργειακή απόδοση και η ηλεκτροκίνηση, η διανομή ή και η παροχή ενέργειας σε τελικούς καταναλωτές σε επίπεδο περιφέρειας.

Η στροφή στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ όχι μόνο βοηθά στη μείωση των εκπομπών και των αρνητικών τους περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων, αλλά συνεισφέρει ακόμα σε εξοικονόμηση πόρων, καθώς μειώνεται η χρήση ορυκτών καυσίμων για την παραγωγή ενέργειας. Η

ανάπτυξη ΑΠΕ με τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών υπό προϋποθέσεις μπορεί να προσφέρει το πλεονέκτημα πιο αποκεντρωμένων έργων τα οποία παρέχουν υψηλότερη αξιοπιστία και **ασφάλεια εφοδιασμού** από το ηλεκτρικό δίκτυο, με άμεσο αντίκτυπο στην τοπική οικονομία. Πολλές φορές οι επενδύσεις των Ε.Κοιν. βελτιώνουν τις δημόσιες υποδομές ή δημιουργούν νέες.

Εν τέλει, η ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας σε έργα ΑΠΕ δεν διασφαλίζει απλώς ακόμα **μεγαλύτερα ποσοστά αποδοχής** των έργων αυτών. Εξίσου σημαντικά διασφαλίζει ότι η ενεργειακή μετάβαση της χώρας σε καθαρές πηγές ενέργειας δεν θα γίνει μόνο με τη δημιουργία μεγάλων έργων ΑΠΕ από λίγους ιδιώτες επενδυτές, αλλά με κοινωνικά δίκαιο και συμμετοχικό τρόπο για τους πολίτες της χώρας.

Η συμμετοχή των πολιτών και των κοινοτήτων είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή μετάβαση σε ένα καθαρό ενεργειακό σύστημα πέρα από τα ορυκτά καύσιμα. Όλα τα παραπάνω αναγνωρίζονται από το Κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο: η στρατηγική της ΕΕ για την Ενεργειακή Ένωση και το Πακέτο μέτρων για καθαρή ενέργεια, ιδίως το REDII, αναγνωρίζουν πως τα έργα ενεργειακών κοινοτήτων έχουν πολλαπλά πρόσθετα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη, όπως αναλύθηκε παραπάνω, σε σύγκριση με τα έργα ΑΠΕ άλλων παραγόντων της αγοράς. Επιπλέον, ο κανονισμός για την ηλεκτρική ενέργεια καθιερώνει την ενδυνάμωση των καταναλωτών για τη συμμετοχή τους στην αγορά ενέργειας και την ενεργειακή μετάβαση.

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) για τις Ε.Κοιν.^[5]

“Σχήματα ενεργειακού συμψηφισμού και ενεργών καταναλωτών: Η συνεισφορά των σχημάτων ενεργειακού συμψηφισμού, καθώς και του σχήματος Ενεργειακών Κοινοτήτων είναι διττή, αφού θα συμβάλλουν τόσο στην υλοποίηση επενδύσεων τεχνολογιών ΑΠΕ και εξοικονόμησης ενέργειας, όσο και στην πιο ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και στην ενδυνάμωση τελικά του ρόλου των πολιτών στα ενεργειακά πεπραγμένα. Η επίτευξη ενός ελάχιστου αριθμού έργων μέσω αυτών των σχημάτων θεωρείται καθοριστική ώστε να διαμορφωθεί και να αξιολογηθεί το απαιτούμενο πλαίσιο υλοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό στόχος είναι να αναπτυχθούν και καινοτόμα σχήματα ενεργειακού συμψηφισμού, τόσο στο σκέλος της παραγωγής όσο και της κατανάλωσης ενέργειας υποστηρίζοντας έτσι την αποκεντρωμένη παραγωγή και διαχείριση ενέργειας. Ποσοτικός στόχος είναι η εγκατάσταση και λειτουργία νέων συστημάτων αυτοπαραγωγής και ενεργειακού συμψηφισμού, κύρια για κάλυψη ιδίων αναγκών άνω των 600 MW μέχρι το έτος 2030 (ώστε συνολικά να ανέλθουν σε πάνω από 1GW εγκατεστημένης ισχύος), καθώς και η δραστηριοποίηση φορέων σωρευτικής εκπροσώπησης με τη δυνατότητα συμμετοχής Ενεργειακών Κοινοτήτων, καθώς και πολιτών στις ενεργειακές αγορές.”

Παρ' όλα αυτά, όπως αναλύεται και παρακάτω, οι ενεργειακές κοινότητες στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα, ενώ, εξίσου σημαντικά, δεν διαφαίνεται η πρόθεση της Πολιτείας να διορθώσει τα δεδομένα προβλήματα και να βελτιώσει το υφιστάμενο πλαίσιο λειτουργίας των Ε.Κοιν. Χωρίς τις Ε.Κοιν., η χώρα μας θα στερηθεί ένα σημαντικό εργαλείο το οποίο μπορεί να βοηθήσει τις τοπικές κοινότητες να στραφούν σε ένα πιο κοινωνικά δίκαιο, βιώσιμο και ανθεκτικό οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης.

2. Το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο

Με βάση τα παραπάνω, δεν θα πρέπει να αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει θεσμικά και προωθεί τις ενεργειακές κοινότητες ως βασικό εργαλείο της διαδικασίας απανθρακοποίησης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Πράγματι, η ευρωπαϊκή δέσμη νομοθετικών μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους» (Πακέτο μέτρων για καθαρή ενέργεια) φιλοδοξεί να επιτύχει την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 και να ενισχύσει τη συμμετοχή και την ενδυνάμωση των πολιτών στην ενεργειακή μετάβαση. Τον Δεκέμβριο του 2020, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να αυξήσει τον στόχο μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε τουλάχιστον 55% (net target) για το 2030 με έτος αναφοράς το 1990.

Προς την επίτευξη αυτού του στόχου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε ένα ευρύ, γενικό νομικό πλαίσιο για να υποστηρίξει τη συμμετοχή των πολιτών στην αγορά ενέργειας - τόσο ατομικά όσο και συλλογικά. Συγκεκριμένα, το Πακέτο μέτρων για καθαρή ενέργεια αναγνωρίζει και ορίζει «ενεργούς πελάτες», «ιδιοκαταναλωτές ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές», «κοινότητες ανανεώσιμης ενέργειας» και «ενεργειακές κοινότητες πολιτών». Για πρώτη φορά, η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) αναγνωρίζει επίσης τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η κοινοτική ενέργεια στην επίτευξη των κλιματικών και ενεργειακών στόχων της ΕΕ και τη συμβολή της στην τοπική κοινωνική καινοτομία.

Πιο συγκεκριμένα, η Οδηγία 2018/2001 για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (Οδηγία για τις ΑΠΕ) και η Οδηγία 2019/944 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (Οδηγία για την ηλεκτρική ενέργεια) εισάγουν δύο νέες έννοιες, τις κοινότητες ανανεώσιμης ενέργειας και τις ενεργειακές κοινότητες πολιτών. Περαιτέρω, αναφέρουν ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν **τα δικαιώματα (Οδηγία για τις ΑΠΕ, Άρθρο 22) των ενεργειακών κοινοτήτων και να καθιερώνουν κατάλληλα πλαίσια για τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού και την προώθηση της ανάπτυξής τους.**

Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να ενσωματώσουν τις διατάξεις της Οδηγίας για τις ΑΠΕ στην εθνική τους νομοθεσία έως τις 30 Ιουνίου 2021 και τις διατάξεις της Οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020, προκειμένου να διασφαλίσουν ότι είναι συνεπείς με τη νέα νομοθεσία της ΕΕ. Η ενσωμάτωση αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως ευκαιρία για τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τον νέο ρόλο των πολιτών και των κοινοτήτων στην ενεργειακή τους νομοθεσία και να υποστηρίξουν την ενδυνάμωση μικρότερων και μη εμπορικών παραγόντων στην αγορά ενέργειας, καθώς και την πιο αποκεντρωμένη παραγωγή και κατανάλωση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Οι ενεργειακές κοινότητες, όπως ορίζονται στις ευρωπαϊκές οδηγίες, διέπονται από τις ακόλουθες αρχές:

- i. αυτόνομη διαχείριση και έλεγχος
- ii. ανοιχτή και δημοκρατική συμμετοχή
- iii. δημοκρατική διακυβέρνηση και ισότιμα δικαιώματα στη λήψη αποφάσεων για όλα τα μέλη

- iv. ο πρωταρχικός στόχος τους είναι να προσφέρουν στα μέλη τους ή στις τοπικές περιοχές όπου δραστηριοποιούνται περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη σε επίπεδο κοινότητας και όχι αποκλειστικά οικονομικά κέρδη.

Τα κράτη μέλη οφείλουν να παρέχουν ευνοϊκό πλαίσιο για την προώθηση και τη διευκόλυνση της ανάπτυξης κοινοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας και ενεργειακών κοινοτήτων πολιτών.^[6] Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να καταργούνται οι **αδικαιολόγητοι κανονιστικοί και διοικητικοί φραγμοί για τις ενεργειακές κοινότητες**, οι οποίες πρέπει να υπόκεινται σε δίκαιες, αναλογικές και διαφανείς διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών καταχώρισης και αδειοδότησης.^[7] Συνεπώς, σε συμμόρφωση με τις επιταγές της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, οι δαπανηρές και περίπλοκες διοικητικές διαδικασίες που δημιουργούν επιβάρυνση κατά την υποβολή αιτήσεων στήριξης και ενίσχυσης πρέπει να καταργηθούν και απλοποιημένοι κανόνες θα πρέπει να ισχύουν για τις ενεργειακές κοινότητες.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι οι ενεργειακές κοινότητες **δεν υπόκεινται σε διακριτική μεταχείριση** σε σχέση με τις δραστηριότητες, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους ως τελικών πελατών, παραγωγών, προμηθευτών, διαχειριστών συστημάτων διανομής ή λοιπών συμμετεχόντων στην αγορά, ενώ κάθε κράτος έχει την υποχρέωση να θέτει στη διάθεση των ενεργειακών κοινοτήτων **εργαλεία για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση και πληροφόρηση**.^[8]

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 16(3)(α) της Οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε οι ενεργειακές κοινότητες πολιτών να έχουν πρόσβαση σε όλες τις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας χωρίς διακρίσεις. Επομένως, οι ευρωπαϊκές διατάξεις αποσκοπούν στη δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού για τις ενεργειακές κοινότητες ως νέοι παράγοντες της αγοράς.^[9] Στο ίδιο πλαίσιο, τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη **τις ιδιαιτερότητες των κοινοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας κατά τον σχεδιασμό των συστημάτων στήριξης των ΑΠΕ**, προκειμένου να τους επιτρέψουν να ανταγωνίζονται για στήριξη ισότιμα με άλλους συμμετέχοντες στην αγορά.^[10]

Συνεπώς, και οι δύο οδηγίες αναγνωρίζουν ότι οι ενεργειακές κοινότητες είναι μοναδικοί παράγοντες στην αγορά ενέργειας και ότι τα κράτη μέλη πρέπει να προσδιορίσουν συγκεκριμένα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι θα λάβουν επαρκή στήριξη ώστε να είναι σε θέση να ανταγωνίζονται ισότιμα με τους άλλους παράγοντες της αγοράς.

3. Η ελληνική πραγματικότητα: προβλήματα με το θεσμικό πλαίσιο και την αγορά ενέργειας

Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή νομοθεσία θέτει τους πολίτες στο επίκεντρο της ενεργειακής μετάβασης και αναγνωρίζει ρητά τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των ενεργειακών κοινοτήτων καθώς και τα περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη τους, το ισχύον ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο αδυνατεί να υποστηρίξει την απρόσκοπτη ανάπτυξή τους. Παρά τις ευνοϊκές διατάξεις του ν. 4513/2018, υπολείπονται διοικητικές αποφάσεις και υποστηρικτικά μέτρα που θα βοηθήσουν ένα νέο εργαλείο - όπως οι Ε.Κοιν. - να εισέλθει με ομαλό και βιώσιμο τρόπο στην αγορά ενέργειας. Επιπλέον, το ίδιο το νομοθετικό πλαίσιο χρειάζεται βελτιωτικές παρεμβάσεις.

Ταυτόχρονα, οι κατευθύνσεις του ΕΣΕΚ σε ό,τι αφορά τις Ε.Κοιν. δεν υλοποιούνται, τόσο σε επίπεδο εφαρμοζόμενων δράσεων και μέτρων, όσο και σε επίπεδο δημόσιας συζήτησης και διαλόγου από πλευράς των θεσμικών φορέων.

Η πραγματικότητα στη χώρα μας είναι ότι οι Ε.Κοιν. αντιμετωπίζουν σοβαρά εμπόδια στην ανάπτυξή τους, τα οποία υπονομεύουν σοβαρά την αποτελεσματικότητα του θεσμού:

- i. Δαπανηρές και περίπλοκες διοικητικές διαδικασίες συνεχίζουν να ισχύουν, παρά την απαίτηση των οδηγιών για εισαγωγή απλοποιημένων διαδικασιών για τα έργα ΑΠΕ των ενεργειακών κοινοτήτων. Επιπρόσθετα, το νομοθετικό πλαίσιο για τις ενεργειακές κοινότητες είναι περίπλοκο και κατακερματισμένο σε πολλούς και διαφορετικούς νόμους και υπουργικές αποφάσεις, γεγονός που εντείνει την πολυπλοκότητα της διαδικασίας ανάπτυξης έργων ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες και μπορεί να αποτελέσει αποτρεπτικό παράγοντα για τη σύστασή τους και τη συμμετοχή των πολιτών σε αυτές.
- ii. Ειδικά σε ό,τι αφορά τα συλλογικά σχήματα εικονικού συμψηφισμού, η ανάπτυξή τους είναι εξαιρετικά περιορισμένη έως ανύπαρκτη:
 - α) Σε ό,τι αφορά μικρά - ολιγομελή - σχήματα, το «βαρύ» σχήμα των αστικών συνεταιρισμών (Ε. Κοιν. ν. 4513/2018) αποδεικνύεται μη λειτουργικό. Για τη σύσταση μίας ενεργειακής κοινότητας απαιτείται, μεταξύ άλλων, εγγραφή στο ΓΕΜΗ, έναρξη εργασιών στην εφορία, τήρηση βιβλίων και απόδοση ΦΠΑ, πληρωμή χαρτοσήμων για το μετοχικό κεφάλαιο, δήλωση και (υποχρεωτική) διατήρηση έδρας και πληρωμή ενοικίου κ.α.
 - β) Σε ό,τι αφορά τα μεγαλύτερα σχήματα, παρότι το μοντέλο των ενεργειακών κοινοτήτων αποτελεί κατάλληλο όχημα, τα προαναφερόμενα προβλήματα που αφορούν εν γένει τις Ε.Κοιν. (π.χ. πρόσβαση σε χρηματοδότηση, ενημέρωση κ.α.) δεν έχουν επιτρέψει την ανάπτυξη ακόμα και μεγαλύτερων σχημάτων συλλογικού συμψηφισμού.

Υπενθυμίζεται ότι το ΕΣΕΚ προβλέπει στόχο για το 2030 άνω των 600 MW για νέα σχήματα “αυτοπαραγωγής και ενεργειακού συμψηφισμού, κύρια για κάλυψη ιδίων αναγκών”. Ταυτόχρονα, ολοένα και περισσότερες χώρες στην Ευρώπη αναγνωρίζουν τα πολλαπλά οφέλη και τη μεγάλη δυναμική των συλλογικών σχημάτων αυτοπαραγωγής και δημιουργούν κατάλληλα πλαίσια και

υποστηρικτικά εργαλεία. Δυστυχώς, στη χώρα μας η προώθηση, ανάδειξη, υποστήριξη και εν τέλει η έως τώρα ανάπτυξή τους είναι μη ικανοποιητική,

- iii. Δεν έχουν τεθεί στη διάθεση των ενεργειακών κοινοτήτων εργαλεία για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση και πληροφόρηση, όπως ορίζει το άρθρο 22(4)(ζ) της Οδηγίας για τις ΑΠΕ. Η πρόσβαση των ενεργειακών κοινοτήτων σε χρηματοδότηση είναι αρκετά προβληματική καθώς οι τράπεζες απαιτούν, εκτός από ένα συγκεκριμένο ποσοστό συμμετοχής των επενδυτών με δικά τους κεφάλαια, σημαντικές προσωπικές εγγυήσεις, που κάνουν δύσκολη την υλοποίηση ακόμη και **μικρών φωτοβολταϊκών σταθμών για ενεργειακό συμψηφισμό**. Η έλλειψη δέσμης μέτρων οικονομικής στήριξης είναι ιδιαίτερα εμφανής στις Ε.Κοιν. μη-κερδοσκοπικού χαρακτήρα και στα σχήματα συλλογικού ενεργειακού συμψηφισμού ενέργειας.
- iv. Το άρθρο 22(3) της Οδηγίας για τις ΑΠΕ αναφέρει ότι κάθε κράτος έχει την υποχρέωση να πραγματοποιήσει μία αξιολόγηση των φραγμών και των δυνατοτήτων ανάπτυξης των κοινοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας στο έδαφός τους, ώστε να βρεθούν τυχόν εμπόδια και δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ενεργειακές κοινότητες και να ληφθούν υπόψη κατά τη διαμόρφωση ενός ευνοϊκού νομοθετικού πλαισίου. Ωστόσο, η Ελλάδα δεν έχει πραγματοποιήσει μία τέτοια αξιολόγηση.

Εξαιτίας των παραπάνω, παρατηρήθηκε το εξής φαινόμενο στην ελληνική αγορά: ιδιώτες επενδυτές, οι οποίοι είχαν την τεχνογνωσία ή/και πρόσβαση στα απαιτούμενα κεφάλαια, εκμεταλλεύτηκαν τη νομοθεσία για τις ενεργειακές κοινότητες σε βάρος αυθεντικών πρωτοβουλιών από τοπικές κοινότητες. Ως αποτέλεσμα, πολλές εκ των ενεργειακών κοινοτήτων που έχουν έως σήμερα εγγραφεί στο ΓΕΜΗ αποτελούν κεκαλυμμένες ιδιωτικές πρωτοβουλίες.

Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν ήδη **σημαντικά παραδείγματα αυθεντικών ενεργειακών κοινοτήτων** σε περιοχές της υπαίθρου, καθώς και σε αστικές και νησιωτικές περιοχές. Οι ενεργειακές κοινότητες αυτές, παρά τις πολλαπλές προκλήσεις, έχουν καταφέρει να αναπτύξουν σημαντικά έργα, να κινητοποιήσουν μεγάλο τμήμα της τοπικής κοινωνίας (υπάρχουν Ε.Κοιν. με περισσότερα από 2000 μέλη, συμπεριλαμβανομένων ΟΤΑ, τοπικών επιχειρήσεων και πολιτών), να συγκεντρώσουν κεφάλαια και να αποτελέσουν βέλτιστες πρακτικές, αναδεικνύοντας έτσι τη μεγάλη δυναμική του μοντέλου. Οι ενεργειακές κοινότητες αυτές αποτελούν ένα μικρό και ενθαρρυντικό δείγμα για τα τεράστια οφέλη που θα μπορούσε να απολαύσει η χώρα μας προστατεύοντας και ενισχύοντας τον θεσμό των Ε.Κοιν.

Δυστυχώς, όμως, αποτελούν τη μειοψηφία των περιπτώσεων. Τα κενά του θεσμικού πλαισίου, η γραφειοκρατία, η έλλειψη ενημέρωσης των τοπικών κοινωνιών και εν γένει η έλλειψη ουσιαστικής στήριξης και προώθησης των ενεργειακών κοινοτήτων έχει οδηγήσει στην εκμετάλλευση - και αλλοίωση - του θεσμού από ιδιώτες επενδυτές.

Η αντίδραση του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας οδηγεί σε εξαφάνιση τις Ενεργειακές Κοινότητες στην Ελλάδα

Η πλέον ανησυχητική εξέλιξη είναι η πρόσφατη αντίδραση του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας μπροστά στο προαναφερθέν φαινόμενο: αντί με μία σειρά απλών, αυτονόητων και στοχευμένων μέτρων να διαχωρίσει τις αυθεντικές Ε.Κοιν. από τις κεκαλυμμένες ιδιωτικές πρωτοβουλίες, αποφάσισε την άρση των κινήτρων για όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις. Σύμφωνα με το Άρθρο 160 του ν. 4759/2020^[11], από 1η Ιανουαρίου 2022 πλέον κάθε Ε.Κοιν. θα πρέπει να συμμετέχει σε **ανταγωνιστικές διαδικασίες**, δηλαδή να ανταγωνίζεται ιδιώτες επενδυτές σε μειοδοτικές προσφορές για τη διασφάλιση λειτουργικής ενίσχυσης των έργων ΑΠΕ. Με απλά λόγια, δεν θα υπάρχει κανένας απολύτως διαχωρισμός μεταξύ Ε.Κοιν. και ιδιωτών επενδυτών.

Η πρωτοβουλία αυτή πιστοποιεί ταυτόχρονα με τον πλέον emphaticό τρόπο και την αδυναμία αναγνώρισης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των Ε. Κοιν., τα οποία μετατρέπονται από πλεονεκτήματα σε ανταγωνιστικά μειονεκτήματα. Παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι το γεωγραφικά στοχευμένο εύρος δράσης των ΕΚΟΙΝ, το οποίο αποσκοπεί στην ενδυνάμωση των τοπικών κοινωνιών, μετατρέπεται σε ανταγωνιστικό μειονέκτημα απέναντι σε ιδιώτες επενδυτές οι οποίοι δεν υπόκεινται σε αντίστοιχους γεωγραφικούς περιορισμούς. Κατ' επέκταση, μέσω της πρόσφατης απόφασης, όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μετατρέπονται σε ανταγωνιστικά μειονεκτήματα και τα σημαντικά οφέλη αναμένεται να παραμείνουν ανεκμετάλλευτα.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η εξέλιξη αυτή όχι μόνο δεν ευθυγραμμίζεται με το πνεύμα και τις διατάξεις της Κοινοτικής Οδηγίας για τις ΑΠΕ (REDII), την οποία θα πρέπει να έχει ενσωματώσει η Ελληνική Κυβέρνηση στην εθνική νομοθεσία μέχρι την 31η Ιουνίου 2021, αλλά έρχεται σε αντίθεση με τις δημόσιες τοποθετήσεις του νέου Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Κωνσταντίνου Σκρέκα^[12], σχετικά με την ανάγκη στήριξης των Ε.Κοιν. Το χειρότερο, ωστόσο, είναι ότι επί της ουσίας η απόφαση αυτή του ΥΠΕΝ **αίρει κάθε ουσιαστικό κίνητρο για τη δημιουργία ενεργειακής κοινότητας από το 2022 και έπειτα.**

Γιατί είναι λάθος να εντάσσονται αδιακρίτως όλες οι Ε.Κοιν. σε καθεστώς ανταγωνιστικών διαδικασιών;

Οι **ανταγωνιστικές διαδικασίες** υποβολής προσφορών δεν θα πρέπει να είναι ο γενικός κανόνας για τη διάθεση επενδυτικών και λειτουργικών ενισχύσεων για ενεργειακούς και περιβαλλοντικούς σκοπούς. Κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε ανισότητες μεταξύ των διαφόρων παραγόντων της αγοράς. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την αρχή της «ίσης μεταχείρισης», η νομοθεσία της ΕΕ απαγορεύει την αντιμετώπιση παρόμοιων καταστάσεων με διαφορετικό τρόπο και την αντιμετώπιση διαφορετικών καταστάσεων με τον ίδιο τρόπο, εκτός εάν υπάρχουν αντικειμενικοί λόγοι που δικαιολογούν τέτοια μεταχείριση.^[13]

Εάν ένας συγκεκριμένος παράγοντας της αγοράς ή μία κατηγορία παραγόντων της αγοράς βρίσκεται σε αρκετά διαφορετική πραγματική και νομική κατάσταση από άλλους συμμετέχοντες στην αγορά, θα πρέπει να υπόκεινται σε διαφορετικούς κανόνες, εκτός εάν η υποβολή στους ίδιους κανόνες δικαιολογείται από κάποιον υπερισχύοντα σκοπό. Ομοίως, όταν οι παίκτες της αγοράς βρίσκονται σε αρκετά διαφορετικές θέσεις ή καταστάσεις, η διαφορετική μεταχείριση δεν θεωρείται διακριτική.

Συνεπώς, εφόσον γίνεται αποδεκτό ότι οι ενεργειακές κοινότητες ενσωματώνουν μοναδικές αρχές αυτονομίας και δημοκρατικής διακυβέρνησης, επομένως διαφέρουν από άλλες παραδοσιακές εμπορικές εταιρικές μορφές στον τομέα της ενέργειας, τότε η νομοθεσία πρέπει να λάβει υπόψη αυτή τη διαφοροποίηση ώστε να διασφαλιστεί η ισότητα στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, με έμφαση στον ιδιαίτερο κοινωνικό ρόλο που μπορούν να επιτελέσουν, αλλά και την προστιθέμενη αξία σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.^[14]

Τα **προβλήματα** που αντιμετωπίζουν οι ενεργειακές κοινότητες, τα **πλεονεκτήματα** που προσφέρουν καθώς και η **ανάγκη ενσωμάτωσης** των ευρωπαϊκών οδηγιών στην ελληνική έννομη τάξη αποκαλύπτουν την ανάγκη αλλαγών στο ισχύον καθεστώς. Το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο θα πρέπει συνεπώς να αναθεωρηθεί προκειμένου να ευθυγραμμιστεί με τις σαφείς απαιτήσεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, ώστε να προωθηθεί η ένταξη των ενεργειακών κοινοτήτων στην αγορά ενέργειας και να διασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού. Τονίζεται, εξάλλου, ότι εκείνοι που κατά κύριο λόγο χρηματοδοτούν την ενεργειακή μετάβαση – οι πολίτες και οι λοιποί καταναλωτές δικτύου χαμηλής τάσης – θα πρέπει και να μπορούν να επενδύουν στην ενεργειακή μετάβαση μέσω ενεργειακών κοινοτήτων.

4. Συμπεράσματα - Προτάσεις πολιτικής

Η προθεσμία για την ενσωμάτωση της Οδηγίας για τον Ηλεκτρισμό έχει παρέλθει ήδη από την 31η Δεκεμβρίου 2020, ενώ η αντίστοιχη προθεσμία για την ενσωμάτωση της Κοινοτικής Οδηγίας για τις ΑΠΕ εκπνέει στις 30 Ιουνίου 2021. Συνεπώς, η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει άμεσα να προχωρήσει σε διορθωτικές παρεμβάσεις στο σημερινό προβληματικό πλαίσιο ανάπτυξης των Ε.Κοιν.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα πρέπει να συμμορφώνονται με το Άρθρο 22 της εν λόγω Κοινοτικής Οδηγίας, καθώς και με το Άρθρο 16 της Οδηγίας για τον Ηλεκτρισμό, και να κινούνται προς την κατεύθυνση άρσης των εμποδίων ανάπτυξής τους. Έμπρακτη αναγνώριση των ιδιαιτεροτήτων των Ε.Κοιν., οικονομικά μέτρα στήριξης (ιδιαίτερα για τις Ε.Κοιν. ευρείας βάσης και τις μη-κερδοσκοπικές) και απλοποίηση διαδικασιών είναι μερικές από αυτές τις βασικές παρεμβάσεις τις οποίες η Ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να δρομολογήσει άμεσα. Αυτές θα πρέπει να προκύπτουν μέσα από την εκπόνηση μίας έκθεσης αξιολόγησης των φραγμών για τις Ε.Κοιν., όπως προβλέπεται από το Άρθρο 22.

Ωστόσο, το πλέον φλέγον ζήτημα που θα πρέπει να δρομολογηθεί άμεσα είναι η **εξαίρεση συγκεκριμένων Ε.Κοιν. από τις ανταγωνιστικές διαδικασίες** για την εξασφάλιση λειτουργικής ενίσχυσης σε έργα ΑΠΕ.

Η εισαγωγή ανταγωνιστικών διαδικασιών για έργα ΑΠΕ στις οποίες όλες ανεξαιρέτως οι Ε, Κοιν. θα ανταγωνίζονται με μεγάλους ιδιωτικούς επενδυτές δεν ανταποκρίνεται στο άρθρο 22(7) της Οδηγίας για τις ΑΠΕ, σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες των κοινοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας κατά τον σχεδιασμό των συστημάτων στήριξης των ΑΠΕ, προκειμένου να τους επιτρέψουν να ανταγωνίζονται για στήριξη ισότιμα με άλλους συμμετέχοντες στην αγορά. Η ανάπτυξη έργων ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες συνδέεται με πρόσθετα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη σε σύγκριση με τα έργα ΑΠΕ που αναπτύχθηκαν από άλλους παράγοντες της αγοράς, τα οποία δεν λαμβάνονται υπόψη στις διαγωνιστικές διαδικασίες.

Τέλος, τονίζεται ότι η υιοθέτηση ανταγωνιστικών διαδικασιών αδιακρίτως για όλους τους παίκτες της αγοράς θα οδηγήσει στην εξαφάνιση των ενεργειακών κοινοτήτων από την αγορά ενέργειας. Η αδυναμία των τελευταίων να ανταγωνιστούν με ισχυρότερους παίκτες αποδεικνύεται από το γεγονός ότι σε άλλες χώρες που εφαρμόστηκε το ίδιο μοντέλο ανταγωνιστικών διαδικασιών, όπως είναι η Γερμανία και η Γαλλία, οι ενεργειακές κοινότητες δεν μπόρεσαν να συμβαδίσουν και σταδιακά αποκλείστηκαν από τις ανταγωνιστικές διαδικασίες.^[15]

Παρακάτω προτείνονται ενδεικτικές προτάσεις πολιτικής, με απώτερο σκοπό την άρση των στρεβλώσεων και τη βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου λειτουργίας των Ε.Κοιν.

Ενδεικτικές προτάσεις πολιτικής

- Άμεση τροποποίηση του άρθρου 7 παρ. 3ε του Ν. 4414/2016^[16], ώστε να προβλέπει ότι οι Ενεργειακές Κοινότητες στις οποίες συμμετέχουν Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) Α' και Β' βαθμού και οι Ενεργειακές Κοινότητες με περισσότερα από 60 μέλη δεν θα υπόκεινται στους περιορισμούς των παραγράφων 3β, 3γ και 3δ. Αυτό σημαίνει ότι οι Ενεργειακές Κοινότητες με τουλάχιστον 60 μέλη εξαιρούνται από τις ανταγωνιστικές διαδικασίες και μετά το 2021.

Εναλλακτικά, το ΥΠΕΝ θα μπορούσε να εισάγει μία προοδευτική (και πιο δίκαιη) κλίμακα της απαιτούμενης συμμετοχής των μελών σε Ε.Κοιν. σε σχέση με την εξαίρεση από τις ανταγωνιστικές διαδικασίες. Η παρακάτω πρόταση κατατέθηκε^[17] από τις WWF Ελλάς και Greenpeace στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης που προηγήθηκε του ν. 4759/2020:

Αριθμός Μελών	Συντελεστής συμμετοχής φυσικών προσώπων	Φυσικά πρόσωπα που θα συμμετέχουν (στρογγυλοποίηση)	MW εκτός διαγωνισμών
15	55%	8	3
30	55%	17	6
45	55%	25	9
60	55%	33	18

- Άμεση πραγματοποίηση της αξιολόγησης των φραγμών και των δυνατοτήτων ανάπτυξης των ενεργειακών κοινοτήτων που προβλέπει το άρθρο 22(3) της Οδηγίας για τις ΑΠΕ, με την ουσιαστική συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων και άμεσα εμπλεκόμενων φορέων.
- Σχεδιασμός ενός ολοκληρωμένου και λειτουργικού αποκλειστικού μοντέλου συλλογικής αυτοπαραγωγής και εικονικού συμψηφισμού, κατάλληλου για μικρά σχήματα, τα μέλη του οποίου δεν θεωρούνται επιτηδευματίες και απαλλάσσονται από την υποχρέωση έναρξης εργασιών στην εφορία, όπως συμβαίνει σήμερα με τους απλούς αυτοπαραγωγούς ή παλαιότερα με το πρόγραμμα Φωτοβολταϊκά στις Στέγες. Η εισαγωγή του νέου μοντέλου να συνοδεύεται από ένα μακροπρόθεσμο στρατηγικό πλάνο και να προβλέπει κατάλληλα χρηματοδοτικά εργαλεία, καθώς και υποστηρικτικές δομές και δράσεις.
- Σχεδιασμός ειδικού χρηματοδοτικού εργαλείου (π.χ. με τη μορφή εγγυήσεων ή μικροεπιδότησεων) για τη στήριξη και ανάπτυξη των Ε.Κοιν.
- Αύξηση της συμμετοχής των Ε.Κοιν. στο πλαίσιο αναθεώρησης των στόχων του ΕΣΕΚ, αναφορικά με την ελάχιστη εγκατεστημένη ισχύ ΑΠΕ από σχήματα ενεργειακού συμψηφισμού και Ε. Κοιν., καθώς και επιτάχυνση της υλοποίησης των υφιστάμενων στόχων, συμπεριλαμβανομένων όλων των δυνητικών δράσεων των Ε.Κοιν. (όπως παραγωγή ενέργειας

από ΑΠΕ, ενίσχυση της ευελιξίας του ηλεκτρικού συστήματος, καταπολέμηση της ενεργειακής ένδειας, εξοικονόμηση ενέργειας, προώθηση της ηλεκτροκίνησης, κλπ).

Αναφορές

[1] [N4513/18](#)

[2] Η παράγραφος 70 του προοιμίου της Οδηγίας για τις ΑΠΕ τονίζει ότι: «Η συμμετοχή των τοπικών πληθυσμών και των τοπικών αρχών σε έργα ανανεώσιμης ενέργειας μέσω των κοινοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας είχε ως αποτέλεσμα σημαντική προστιθέμενη αξία όσον αφορά την τοπική αποδοχή της ανανεώσιμης ενέργειας και την πρόσβαση σε πρόσθετα ιδιωτικά κεφάλαια, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα τοπικές επενδύσεις, περισσότερες επιλογές για τους καταναλωτές και μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών στην ενεργειακή μετάβαση. Η σπουδαιότητα της τοπικής συμμετοχής ενισχύεται ακόμη περισσότερο στο πλαίσιο της αύξησης της δυναμικότητας παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας στο μέλλον. Η λήψη μέτρων ώστε οι κοινότητες ανανεώσιμης ενέργειας να μπορούν να ανταγωνίζονται επί ίσοις όροις με άλλους παραγωγούς επιδιώκει επίσης να αυξηθεί η συμμετοχή των τοπικών πληθυσμών σε έργα ανανεώσιμης ενέργειας και, κατά συνέπεια, να αυξηθεί η αποδοχή της ανανεώσιμης ενέργειας.».

[3] Για περισσότερες πληροφορίες:

<https://www.erneuerbareenergien.de/archiv/local-added-value-from-a-community-wind-farm-150-437-96249.html> και [Note technique - Etude Retombees eco - Energie Partagee \(energie-partagee.org\)](#).

[4] WWF Ελλάς, [Blueprint for a green recovery in Greece](#), 2020

[5] ΕΣΕΚ [σελ. 81](#)

[6] Άρθρα 22(4) της [Οδηγίας για τις ΑΠΕ](#) και 16(1) της [Οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια](#).

[7] Άρθρα 22(4) α) και δ) της Οδηγίας για τις ΑΠΕ και 16(1) ε) της Οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια.

[8] Άρθρα 22(4) ε) και ζ) της Οδηγίας για τις ΑΠΕ.

[9] Aura Caramizaru and Andreas Uihlein, Energy communities: an overview of energy and social innovation, JRC Science for policy report 2020, pages 7,8.

[10] Άρθρο 22(7) της Οδηγίας για τις ΑΠΕ. Επιπλέον η παράγραφος 26 του προοιμίου της ίδιας οδηγίας αναφέρει ότι: «Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι κοινότητες ανανεώσιμης ενέργειας μπορούν να συμμετάσχουν στα διαθέσιμα καθεστώτα στήριξης επί ίσοις όροις με άλλους μεγάλους συμμετέχοντες. Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να λάβουν μέτρα όπως η παροχή πληροφοριών, η παροχή τεχνικής και χρηματοδοτικής στήριξης, η μείωση των διοικητικών απαιτήσεων, η παροχή κριτηρίων υποβολής προσφορών εστιασμένων στην κοινότητα, η δημιουργία ειδικών περιόδων υποβολής προσφορών για τις κοινότητες ανανεώσιμης ενέργειας ή η παροχή της δυνατότητας στις κοινότητες ανανεώσιμης ενέργειας να αμείβονται μέσω άμεσης στήριξης όταν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις για τις μικρές εγκαταστάσεις.».

[11] [Νόμος 4759/2020 \(Άρθρο 160, παρ.\)](#)

[12] “...αυτό το νομοσχέδιο προσπαθεί να λύσει ένα συγκεκριμένο πρόβλημα. Ποιο είναι αυτό; Αυτό είναι το να δημιουργηθούν ολιγοπωλιακά και μονοπωλιακά σχήματα στον χώρο των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Σας λέμε από την αρχή ότι συμφωνούμε με τη λογική και τη φιλοσοφία των συνεταιριστικών σχημάτων, έτσι ώστε να μπορέσουν να επενδύσουν και να έχουν την απαραίτητη κλίμακα για να είναι ανταγωνιστικοί στην επένδυση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας”. Τοποθέτηση του εκπροσώπου της αξιωματικής αντιπολίτευσης για θέματα ενέργειας, κ. Κωνσταντίνο Σκρέκα στο Ελληνικό Κοινοβούλιο.

Πρακτικά Συνεδρίασης ΝΖ', Συζήτηση και ψήφιση επί της αρχής, των άρθρων, των τροπολογιών και του συνόλου του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας: «Ενεργειακές Κοινότητες και άλλες διατάξεις», Τετάρτη 17 Ιανουαρίου 2018, σελ. 4274.

[13] VEMW & Others (Case C17/03); Citiworks AG (Case C-439/06); & Paint Graphos Soc. coop. arl. (Joined Cases C-78/08 to C-80/08).

[14] Η παράγραφος 71 του προοιμίου της Οδηγίας για τις ΑΠΕ αναφέρει ότι: «Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των τοπικών κοινοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας ως προς το μέγεθος, την ιδιοκτησιακή δομή και τον αριθμό των έργων μπορούν να παρεμποδίσουν τον ισότιμο ανταγωνισμό με τους μεγάλους παραγωγούς, και συγκεκριμένα τους ανταγωνιστές με μεγαλύτερα έργα ή χαρτοφυλάκια.».

[15] https://www.rescoop.eu/uploads/Response-to-EEAG-and-GBER-consultation-2020_Final.pdf

[16] Ν. 4414/16 (Άρθρο 7, παρ. 3ε)

[17] Κοινή τοποθέτηση Greenpeace - WWF Ελλάς για την τροπολογία του ΥΠΕΝ σχετικά με τις ΑΠΕ και τις Ε.Κοιν., 4 Δεκεμβρίου 2020.